

Verksamhetsberättelse

2025

Kostnader och organisation

Svenska Djurbönders Smittskyddskontroll (SDS) är en frivillig importkontroll som bildades vid Sveriges EU-inträde. SDS finansieras gemensamt av Gård & Djurhälsan AB (G&D) och LRF och utgörs av en veterinärtjänst, vilken sedan 1 april 2019 innehas av Anne Mörner, Ansvarig Veterinär SDS.

**Gård &
Djurhälsan**

Arbetsgången i SDS

Svenska Djurbönders Smittskyddskontroll, SDS, bevakar sjukdomssituationen i omvärlden och deltar vid möten med myndigheter, expertinstanser och näringen för att tillvarata intressefrågor som kan påverka Sveriges sjukdomsläge. Utifrån detta tas i samråd med Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) och annan expertis fram rekommendationer som kompletterar Jordbruksverkets obligatoriska krav då lantbruksdjur och genetiskt material från dessa tas in till Sverige. Att rekommendationerna uppfylls är en förutsättning för att slakta djur på de svenska slakterier som är organiserade i Svenska Köttföretagen. Medlemsföretag i Svensk Mjölk ska enligt sitt branschavtal följa SDS regler. Även anslutning till ett flertal nationella hälsokontroll- och smittskyddsprogram innebär att SDS regelverk måste följas. SDS tar inte ställning för eller emot import utan handlägger förfrågningar utifrån att dessa skall kunna genomföras med största möjliga säkerhet, även om ingen import kan bedömas som riskfri. SDS förespråkar dock generell import av sperma eller embryon före import av livdjur eftersom smittriskerna med import av levande djur är betydligt större. SDS bedriver en uppsökande verksamhet där samtliga djurägare som registrerar sig hos Jordbruksverket för införsel av lantbruksdjur och genetiskt material från dessa kontaktas och får information och rådgivning avseende aktuellt regelverk. SDS följer även upp genomförda förflyttningar/importer genom att bevaka EU:s elektroniska rapporteringssystem för spårning och övervakning av bland annat djurförflyttningar TRACES (Trade Control and Expert System).

SDS Styrgrupp hanterar främst frågor om import- och förflyttningsregler. I styrgruppen ingick under 2025, förutom ansvarig veterinär SDS, veterinär Julia Österberg Växa och veterinär Anita Jonasson Gård & Djurhälsan/LRF. Styrgruppen håller kontinuerlig kontakt och diskuterar aktuella smittskyddsfrågor och eventuella ändringar i SDS regelverk.

Smittskyddsnämnden, rådgivande för SDS, sammanträdde vid två ordinarie möten under året.

Smittskyddsnämndens sammansättning 2025:

- Ordförande Claes Arnesson, LRF
- Hans Agné, Svenska Köttföretagen
- Anita Jonasson, LRF
- Maria Mehlqvist, LRF
- Julia Österberg Växa
- Kajsa Petersson Växa
- Ulf Ekholm, Svenska Fåravelsförbundet
- Philippa Krantz, Sveriges Nötköttsproducenter
- Johan Eriksson, Sveriges Grisföretagare
- Håkan Henrikson, Gård & Djurhälsan
- Theres Strand, Gård & Djurhälsan
- Anne Mörner, SDS

Förflyttning/importstatistik

Enligt den nya europeiska djurhälsoförfordningen från 2021 ska begreppet förflyttning användas när djur och genetiskt material flyttas mellan EU:s medlemsstater (MS). Begreppet import används vid flytt från ett tredje land. Under 2025 har inga importers av lantbruksdjur eller kameldjur gjorts. Begreppet införsel används för både förflyttningar och importers.

Nedan följer sammanfattning över förflyttningar av levande lantbruksdjur och genetiskt material från dessa.

Effekter av nationella regler

De nationella reglerna för kontroll av salmonella och paratuberkulos hos nötkreatur samt salmonella och PRRS hos gris som nu gäller i Sverige har fördyrat en införsel, vilket troligen fortsatt haft en dämpande effekt på intresset att föra in djur.

Införslar 2025

Nötkreatur: två djur av rasen wagyu från Tyskland, godkänd av SDS, och två visenter från Tyskland, införda av en djurpark och omfattas inte av SDS regler

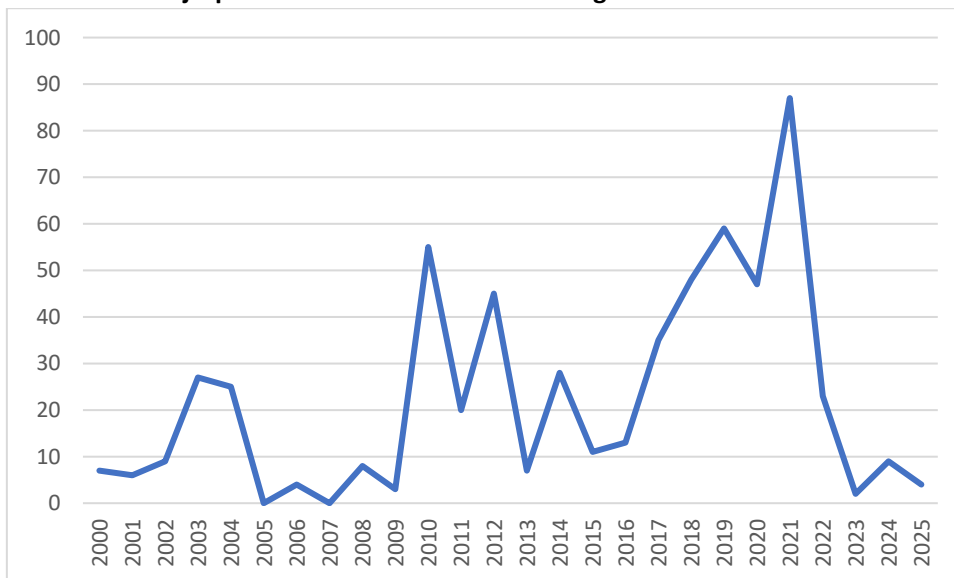

Diagram 1. Totalt fyra nötkreatur förflyttades till Sverige under 2025

Får och getter: fyra får från Finland i en införsel, ej godkänd av SDS, fyra getter från Tjeckien i en införsel ej godkänd av SDS, 154 getter från Österrike i två införslar, provtagning pågår

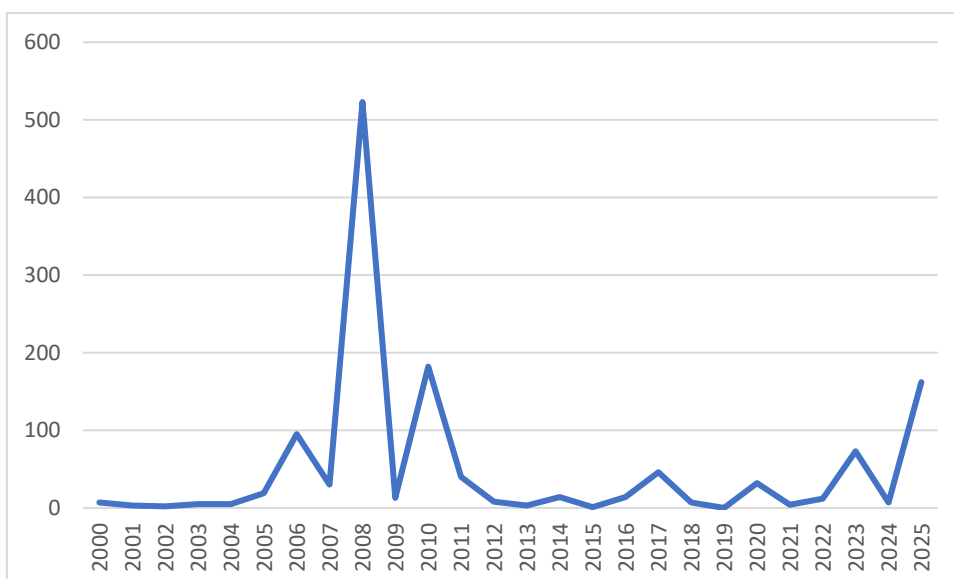

Diagram 2. Under 2025 förflyttades fyra får och 158 getter till Sverige

Grisar: 233 djur i 30 införsalar, därav 122 avelsgaltar som har införts från Norge av Svenska Köttföretagen samt 35 galtar också från Norge införda av Scan. En införsel av en gris från Tyskland har gjorts av en privatperson som inte har kunnat nås av SDS. Sjuttiofem grisar av minigrisraser har införts för användning i vetenskapligt syfte. Dessa djur är barriäruppfödda och används på ett sätt som gör att de inte omfattas av SDS regelverk.

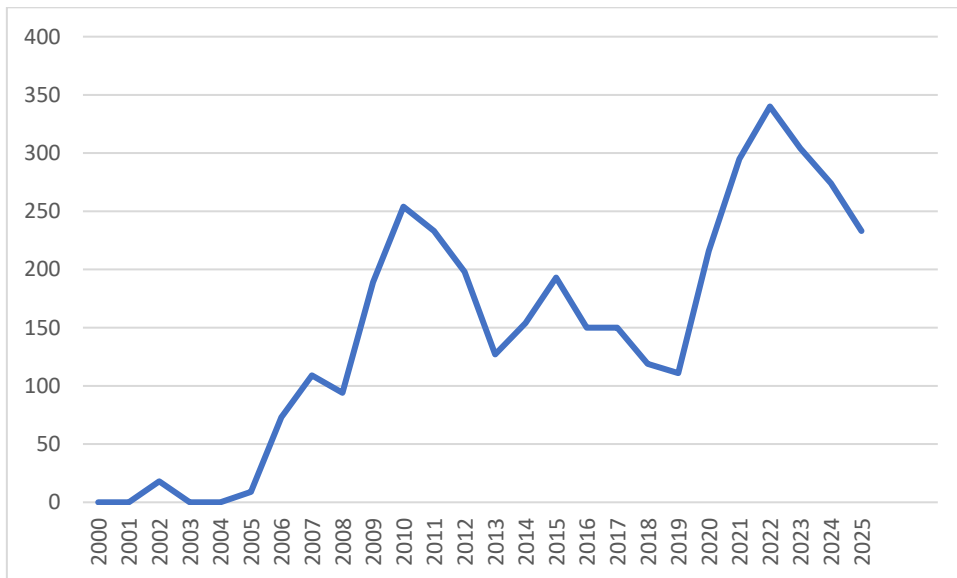

Diagram 3. Totalt infördes 233 grisar under 2025

Kameldjur

Kameldjur ingår inte längre i SDS bevakningsområde, men införsalar följs i TRACES. Sedan 2021 finns inte längre något registreringskrav för införsel av kameldjur till Sverige. Alpackaanläggningar som är anslutna till det frivilliga övervakningsprogrammet av bovin tuberkulos har skyldighet att följa SDS krav vid införsel av alpacka till Sverige. Även andra kameldjur kan anslutas till programmet. En införsel av tre kameler har gjorts från Danmark och fem vikunjor har införts från Tyskland. Dessa införsalar uppfyller de officiella EU kraven.

Frusen svinsperma till Svenska Köttföretagen från Danmark

För dessa sker en noggrann kontroll av både galtar och sperma innan doserna godkänns för att användas i Sverige vilket innebär att sperman fryses medan analys av sperman på SVA pågår. Under 2025 fördes 522 doser in i fyra införsalar.

Nötsperma och annat genetiskt material från nötkreatur

SDS har endast krav på trypsintvätt av nötsperma. Under året infördes 437 789 spermadoser från nöt, därutöver infördes 194 embryon och ägg.

Aktuella smittskyddsfrågor under 2025

AHL-den europeiska djurhälsolagen (Animal Health Law) trädde i kraft 21 april 2021 och innebar en omfattande förändring i lagstiftningen på djurhälsoområdet. Förordningen är en ramlagstiftning, som har ersatt ett stort antal förordningar, direktiv och beslut som tidigare reglerade områdena djurhälsa och smittskydd. Lagen har som ett övergripande syfte att öka möjligheterna till smittspårning. Implementeringen pågår fortfarande och en rad nya delegerade och genomförande akter har utarbetats

eller är under sammanställning. En konsekvens av AHL är att de officiella karantänskrav som tidigare funnits vid införsel av lantbruksdjur nu fallit bort. Detta är olyckligt för ett land som Sverige, som har en hög frihet från sjukdomar som finns i andra EU länder och som man inte längre officiellt kan kontrollera för. De svenska nationella reglerna för kontroll av PRRS, paratuberkulos och salmonella för djurslagen gris och nötkreatur möjliggör dock i de allra flesta fall ett isolerings-förfarande i Sverige, då även av SDS krävda tester kan göras, och djuren kan observeras kliniskt. För förflyttning av små idisslare, get och får, är situationen allvarligare då den karantän som tidigare krävdes vid införsel har tagits bort och kontroll av flera betydelsefulla sjukdomar krävs inte längre. Situationen innebär nu att lantbruksnäringen genom SDS kräver testning för sjukdomar som tidigare ingick i den officiella kontrollen. Även för get har karantänskrav och testning för vissa sjukdomar som tidigare kontrollerades officiellt tagits bort. För getterna gäller dock förstärkta krav vad avser kontroll av tuberkulos. Varje tänkt förflyttning av får och get hanteras av SDS från "fall till fall" med rådgivning om hur införaren kan skydda sin besättning och övriga svenska djur från smitta. Det är obligatoriskt att följa SDS regelverk för den som är ansluten till kontrollprogrammet av maedi-visna och klövkontrollprogrammet för får och CAE programmet för get, vilket ett flertal av dem som seriöst handlar med djur är. SDS har i samarbete med SVA gjort en översyn av de sjukdomar som ska beaktas vid införsel av små idisslare till Sverige från annat land och vid förflyttning av djur mellan besättningar i landet. Denna genomgång har samlats i ett dokument som ligger på SVA:s och SDS hemsidor samt har distribuerats till djurägarorganisationerna.

Under året har en förflyttning av en gris från Tyskland gjorts av en privatperson. Införseln uppdagades i TRACES och SDS har inte kunnat komma i kontakt med införaren. Införaren hade inte registrerat sig för införsel och var inte bekant med de svenska nationella reglerna avseende kontroll av PRRS och salmonella. Registreringen är en förutsättning för att i förväg kunna informera införaren om svenska nationella regler samt SDS' krav och rekommendationer om utformning av karantän. Då registrering ej gjorts upptäcks införseln oftast först då djuren anlant till slutdestinationen efter transport i Sverige. Denna okontrollerade införsel medför risker för smittspridning. Därutöver tillkommer för nöt och gris de svenska officiella kraven på isolering och provtagning, vilket medför merarbete och oväntade kostnader för införaren. Eftersom SDS oftast inte kommer i kontakt med införaren innan införseln tillkommer även oväntat näringens tilläggskrav.

Vad avser införsel av idisslare har 2025 för SDS präglats av att tillhandahålla information om det officiella regelverket vad avser kontroll av infektion med blåttungevirus (BTV), vilket har varit mycket tidskrävande. Situationen med BTV har mycket påtagligt påverkat möjligheterna till förflyttning av idisslare mellan medlemsstater (MS) i EU. Det svenska officiella kravet på att idisslare som ska föras in till Sverige måste ha utvecklat antikroppar mot de serotyper av BTV som förekommit i utförsellandet de senaste två åren har varit utmanande att uppfylla. En införsel av två nötkreatur från Tyskland har uppfyllt de officiella kraven samt SDS tilläggskrav. Fyra får har införts från Finland, men har inte godkänts av SDS. En införsel av fyra getter från Tjeckien har inte godkänts av SDS. Två införsel om totalt 154 getter har gjorts från Österrike i slutet av 2025. På grund av oklarheter rörande djurens status avseende frihet från tuberkulos är införseln ännu inte godkänd av Jordbruksverket och planering av provtagning för detta pågår i samarbete med SVA. SDS har även hjälpt djurägare som velat föra ut idisslare från Sverige med tolkning av aktuellt lands regelverk avseende BTV. Under 2025 rapporterades inga nya kliniska fall av infektion med BTV i Sverige. Dock inkom i slutet av året misstankar om missbildning hos kalvar orsakad av BTV, vilket indikerar att smittspridning kan ha ägt rum under sommaren och hösten 2025.

SDS har i augusti deltagit i ett möte med intressenterna i Jordbruksverkets grupp för regelbunden samverkanskonferens om förebyggande och förberedande arbete kopplat till afrikansk svinpest i Sverige. Deltagarna redogjorde för sina erfarenheter av hanteringen av utbrottet i Fagersta. Ett kvarstående område som lyftes vid utvärderingen var kontrollen av avfallshanteringsanläggningar för att undvika vildsvinskontakter, samt beredskapen avseende avlivning och hantering och destruktion av avlivade djur i samband med stora händelser, såsom utbrott av en epizooti. Vid mötet redovisades även Myndigheten för Samhällsberedskaps utvärdering av händelsen. Det gavs högt betyg åt myndigheternas övergripande

ansvarsfördelning och arbetssätt, men riktades kritik mot bristfällig kommunikation med allmänheten och otillräcklig hantering av samhällspåverkan. Konsekvenserna för exempelvis friluftsliv och lokalsamhälle bedömdes att ha varit betydande. I diskussionen betonades att Fagersta-utbrottet inte kan ses som representativt. Flera deltagare menade att det snarare var en lycklig omständighet att utbrottet skedde i ett område utan tamgrisproduktion. Om motsvarande händelse inträffar i ett område med högre djurdensitet blir konsekvenserna dramatiskt större, både för djurflöden, slakterikapacitet och reproduktion. Dessvärre har Jordbruksverket på grund av omorganisation och stor arbetsbörda inte kallat till någon samordningskonferens sedan augusti 2025, vilket SDS påtalat är olyckligt då detta kan medföra att viktig information inte utbyts mellan intressenterna och beredskapen kan påverkas negativt.

Epizootifrågor inom näringen hanteras av Naringens Epizootigrupp (NEG) enligt beslut i Smittskyddsnämnden för SDS. I NEG finns representanter för LRF, Gård & Djurhälsan, Växa, slakterierna och mejerierna. SDS veterinär är sammankallande och delger även vid behov löpande NEG information om aktuella frågor vad avser smittsamma sjukdomar, främst hos lantbrukets djur. NEG kontaktas direkt av Jordbruksverket vid stark misstanke om, eller konstaterad smitta med, en epizootisjukdom och säkerställer att samtliga representanter kontaktas direkt för att vidare kunna informera sina nätverk. Under senare år har NEG aktivt varit involverad vid bl.a. ASF utbrottet i Fagersta och smittan med BTV i Sverige. Under året har rollen hos NEG som en bredare representant för lantbruksnäringen diskuterats och behovet av att eventuellt komplettera NEG med representanter för flera djurhälsoföretag samt praktiserande veterinärer, då främst distriktsveterinärerna, har lyfts. Frågan har föreslagits att vidare behandlas under 2026. Enligt Handlingsplanen för NEG ska ett årligt möte avhållas med Jordbruksverket. Detta har tyvärr inte kunnat genomföras under 2025 på grund av omorganisation och stor arbetsbelastning hos Jordbruksverket.

Under året har fem digitala möten i den nordiska gruppen för gränskontroll avseende sjukdomar hos lantbrukets djur avhållits. Mötena var mycket givande och en rad gemensamma frågor diskuterades. Ett fysiskt möte planeras att hållas i Danmark våren 2026.

Kontakt:

anne.morner@gardochdjurhalsan.se

www.sds-web.se

